

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS GÁLATAS

Pablo escribe a las iglesias en Galacia

¹ Nguetscö e Pablo rí pen'c'öji ne carta. Bübü c'o xi'tsc'ejí nguetsjë yo nte yo o juancü rá cjagö apóstole. O 'ma jiyö, xi'ts'iji Mizhocjimi o 'ñünbü o mü'bü yo nte o juancüji. Pero iyö. C'ü o juancü nguetsjë e Jesucristo c'ü o te 'ma ya vi ndü, 'ñe Mizhocjimi c'ü nu Tata c'ü o tsjapü o te.

² Nu'tsc'ejí in jmurüji a Galacia in ench'e in mün'c'ejí e Jesucristo, ngue'tsc'ejí rí pen'c'öji ne carta. Nutscö 'ñe texe yo cjuarma yo rí cãrãgõjme, rí zenguats'üjme.

³ Rí ötcö Mizhocjimi c'ü mi Tataji, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra sido ra nuc'ejí na jo, ngue c'ua ra mäjã in mü'büji, dya pje rí mbeñeji.

⁴ E Jesucristo o ne o ndü va ngötcüji ín nzhunc'öji. O 'ñevgueji libre, ngue c'ua dya cja ra mandazüji c'ü na s'o c'ü bübü cja ne xoñijõmü. O ndü a cjanu e Jesucristo na ngueje je ga cjanu va ne Mizhocjimi c'ü mi Tatagöji.

⁵ Me na nojo Mizhocjimi 'ñe me na jo. Je ga cjanu angueze texetjo c'o cjë, 'ñe 'ma ya rguí nguarü ne xoñijõmü. Amén.

No hay otro mensaje de salvación

⁶⁻⁷ 'Ma ró zo'c'öji, o 'ñünnc'ejí in mün'c'ejí Mizhocjimi o jí'tsc'ejí c'ua ja va s'iyatsc'ejí e Cristo va ndü. Nguéc'ua vi 'ñench'e in mün'c'ejí e Jesucristo. Pero nudya va êtsc'ejí c'o nan'ño

ga zo'c'ejji; dya xi'tsc'ejji c'ü nguextjo e Cristo ra salvatsc'ejji. Nguец'ua in yembeñeji; in ne rí creoji c'e jña c'ü xi'tsc'ejji c'o nan'ño xöpüte. ¿Jenga me ts'i ni jyëzgueji a cjanu c'e jña c'ü o dya'c'ejji Mizhocjimi c'ü ja ga cja e Cristo? Mi cjacpö mi nzhodügueji na jo cja o 'ñiji e Cristo. C'e jña c'ü in ne rí creoji, dya ngue c'ü ra 'ñempc'ejji libre cja c'o na s'o.

⁸ Nutscöjme ya ró xi'tsc'öjme ja rga 'ñevgueji libre e Cristo. Nguец'ua rí xi'tsc'öji, zö rí apóstolegö pero 'ma ro xi'tsc'öji nan'ño jña, nu'ma, ro jyëzgö 'ma Mizhocjimi ro tsjacü ro ma sufregö. Je xo rga cjatjonu c'o o anxe Mizhocjimi c'o ixi cãrã a jens'e, 'ma ro ã xi'tsc'ejji nan'ño jña, xo ro tsjapü Mizhocjimi ro ma sufre 'ma c'o.

⁹ Ya ró xi'tsc'öji ja rgui salvagueji. Xo ró xi'tsc'öji 'ma cjó c'o ra 'ñe xi'ts'iji nan'ño jña, Mizhocjimi ra tsjapü ra sufre c'ü. Y rí yepe rí xi'tsc'öji a cjanu.

¹⁰ C'ü rvá xi'tsc'öji a cjanu, ngue c'ü rgui unnc'ejji ngüenda c'ü dya ngue c'o xöpüte c'o rí jodügö ra mäcägö, ni xo ri ngue'tsc'ejji; ngue Mizhocjimi rí jodü ra mäcägö. Nu 'ma cjó c'o ri ngueje cja yo nte c'ü ro jodü ro mäcägö, dya ngue e Cristo c'ü rí pëpcö 'ma.

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹ Rí mbeñegueji cjuarma. C'o jña c'o ró xi'tsc'öji ja ga jogü in mün'c'öji, dya ngueje yo nte yo o nguiñitsjé o mü'bü c'o.

¹² Na ngueje dya cjó xitsigö yo nte ja ga cja, ni cjó xo ro xöcü. Nguetsjé e Jesucristo o jítsi ró pãrãgö ja ga jocüzü in mü'büji.

¹³ Ya ró xi'tsc'öji ja ga cja rmá minc'ö 'ma dya be mi ejmegö e Cristo. Mi cjägö in chjürügöjme

nutscöjme rí menzumüjme a Israel. Ró xi'tsc'öji c'ü me mi cjacö ra sufre c'o o nte Mizhocjimi c'o mi jmurü mi ma't'üji e Jesucristo. Y me mi c jagö ro chjotcö c'o.

¹⁴ Xenda mi c jagö ín chjürügöjme, que na ngueje na puncjü c'o ín menzumügöjme c'o cja nde mi sëgöjme. Na ngueje xenda mi tëpcö o tjürü c'o mi mboxpalejme.

¹⁵ Pero ante c'ü ro jmuxcü, ya vi xöcüzü Mizhocjimi c'ü ro pëpcö c'ü. Na ngue c'ü vi s'iyazügö Mizhocjimi, o ã 'na nu pa o 'ñünngü ín mü'bü. Y nutscö ró ench'e ín mü'bü e Jesucristo na ngueje c'ü vi s'iyazügö c'ü.

¹⁶ Y go ne Mizhocjimi go tsjacü ró pãrãgö ja ga cja e Jesucristo c'ü nu T'i. O jítsigö a cjanu ngue c'ua rá magö cja yo nte yo dya menzumü a Israel, rá ma xipjiji ja rgá sö e Cristo ra 'ñeme libre anguezeji cja c'o na s'o. 'Ma o jítsigö a cjanu Mizhocjimi, dya cjó ró önü ne rí 'naja nte ja rva cja rva zopcjö yo nte.

¹⁷ Dya xo ró magö a ma a Jerusalén ro ma önü c'o ot'ü vi mbëzhi apóstole que na nguezgö. C'ü ró c jagö, ixtó xögütsjë ró magö a ma a Arabia. O cjogü ja nzi pa, cja rrü nzhogö ró ã c'ua a Damasco.

¹⁸ Nuc'ua 'ma ya vi cjogü jñi cjë, ró magö a ma a Jerusalén c'ü tsja a Judea. Pero dya ngue c'ü ro ma öngö ja rva zopcjö yo nte. Ngue c'ü rvá ma pãrãgö e Pedro. Y dya mezhe rvá mincö nu, c'ü ro ñabe; yenzotjo.

¹⁹ Xo ró chjëgöbe nu, e Jacobo c'ü nu cjuarma e Jesucristo c'ín Jmugöji. Pero c'o 'ñaja apóstole, dya ró chjëgöjme c'o.

²⁰ Nujoyo rí xi'tsc'öji, dya bëchjine yo. Na cjuana

yo, c'ua ja nzi ga mbãtcã ín mü'bü Mizhocjimi.

²¹ Nuc'ua ró pedyegö a Jerusalén ró magö a ma a Cilicia 'ñe a Síria.

²² C'o cjuarma c'o mi jmurü cja c'o 'ñaja jñiñi a Judea, dya be mi pãcãgö c'o.

²³ Pero mi ärãji c'o mi mama c'o o dyoji: “E Pablo dya mi ne cjó ro 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo. Nguec'ua mi cjacüjme rá sufrejme y me mi ne ro mbötcüjme. Pero nudya, e Pablo xipji dya yo nte xo ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo”, mi eñe c'o cjuarma ma xipjiji c'o o dyoji.

²⁴ Nguec'ua c'o cjuarma c'o mi cãrã a Israel mi mamaji c'ü me na zëzhi Mizhocjimi, na nguezgö e Pablo xo ró ench'e ín mü'bügö e Jesucristo.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

¹ O cjogü c'ua catorce cjë ró magö a ma a Jerusalén, ró mëbe e Bernabé. Xo ró sidyibe e Tito.

² Nguetsjë Mizhocjimi o tsjacü ró pãrãgö c'ü mi jyodü ro möcjöjme nu. Ró ma ñatsjëjme c'o pjëzhi apóstole nu. Ró xipjiji ja ga cja rgá zopcjö yo dya menzumü a Israel rí xipjiji ja rgá sö e Jesucristo ra 'ñeme libre anguezeji cja c'o na s'o. Mi negö c'ü ro unü ngüenda c'o apóstole, c'o jña c'o rí xipjigö yo nte, chjëntjui c'o jña c'o mama c'o apóstole. 'Ma jiyö 'na dya rví muvi 'ma c'ü rvá pëpcjö na puncjü, 'ñe c'ü cja xe rá pëpcjö. Na ngueje 'na dya ro mböxcügö c'o apóstole cja ne bëjji.

³⁻⁵ Na ngueje cãrã c'o 'ñaja c'o vi mama c'ü ni jyodü ra circuncidaoji yo dya menzumü a Israel ra dyopcüji o cuerpoji. Nutscöji bübü ín mün'c'öji

dya e Cristo Jesús; nguec'ua dya cja mandazüji c'o o ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. Pero bübü c'o chaque cjäpü cjuarma; mi nugüttojme cjo mi cjäjme c'ua ja nzi ga t'opjü c'o ley cjo iyö. Na ngueje anguezeji mi neji ro nzhogüjme ro jodü ro ätcöjme c'o ley c'o. Mi neji ro circuncidaoji e Tito c'ü mi dyocjøjme, na ngueje dya mi menzumü a Israel, nguec'ua dya vi circuncidaoji c'ü. Pero dya ró negö ro circuncidaoji e Tito. Ni xo ro negö ro circuncidaoji c'o 'ñaja cjuarma c'o dya menzumü a Israel. Na ngueje mi mbentsc'öji nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, ró negö rí sido rí 'ñejmeji c'ü na cjuana c'ua ja rgui salvagueji. Nguec'ua 'ma ró cjuarü ró ñajme c'o apóstole, cjanu o mama c'ua anguezeji c'ü dya ni jyodü ra circuncidaoji c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel, ni xo ri ngueje e Tito.

⁶ C'o pjëzhi apóstole, dya pje xitsigöji c'ü pje xe ro jíhcö yo dya menzumü a Israel. Para nutscö, dya ra tsja zö pje pjëzhiji, na ngueje Mizhocjimi ra juajnü 'na nte'e zö dya pje ri pjëzhi.

⁷ C'o pjëzhi apóstole, c'ü o tsjaji, o unüji ngüenda c'ü vi juancügö Mizhocjimi rá sätc'ö cja yo dya menzumü a Israel, rá xipjiji ja rgá sö ra jogü o mü'büji. Xo unüji ngüenda vi juajnü Mizhocjimi e Pedro ra zopjü yo menzumü a Israel.

⁸ Xo mbârâji ngue Mizhocjimi c'ü 'ñünbü o mü'bü e Pedro ra tsja apóstole, ngue c'ua ga zopjü yo menzumü a Israel. Y xo mbârâji ngue Mizhocjimi c'ü 'ñünnü ín mün'c'ö ngue c'ua xo pjëtsi apóstole rí zopjü yo dya menzumü a Israel.

⁹ C'o apóstole c'o me mi nântji pjëzhi na puncjü, ngueje e Jacobo 'ñe e Pedro 'ñe e Juan. Anguezeji

o unüji ngüenda c'ü vi tsja Mizhocjimi vi tsjacügö apóstole, 'ñe vi mböxcü na puncjü. Nguec'ua va dyacüji o dyëji va mäcäbe e Bernabé, cjanu xit-sibe: “Nu'tsc'evi 'ñetscöjme rí mbëpjiji cja e Cristo. Nu'tsc'evi rí ma zopjüvi yo nte yo dya menzumü a Israel, nutscöjme rá ma zopjüjme yo rí menzumüji a Israel.

¹⁰ Pero dya rí jyombeñevi rí pjös'üvi c'o ín menzumügöji c'o dya pje pë's'i”, o 'ñenzgöbe c'o. C'e jña'a ró negö c'ü, na ngueje siempre rí mbeñe c'o cjuarma c'o dya pje pë's'i.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹ 'Na nu pa, zö mi pãrã e Pedro c'o na jo, pero nan'ño va tsja. Nguec'ua rvá huënchc'ö c'ua. Rá xi'tsc'öji dya, ja va ts'a. Ot'ü o ma e Pedro a ma a Antioquía.

¹² Nuc'ua 'natjo c'ua mi siji o xëdyi c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel. Nuc'ua cjanu säjä c'ua ja nzi c'o menzumü a Israel c'o mi ngue o dyoji e Jacobo. Nguec'ua mi sũ e Pedro xe ro ziji o xëdyi c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel. Na ngueje 'na ro mama c'o ya vi säjä, jenga mi siji o xëdyi e Pedro c'o cjuarma c'o 'ñaja menzumü. Nguec'ua zö mi pãrã e Pedro ma jo c'ü 'natjo c'ua mi siji o xëdyi c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel, pero go xögü c'ua; dya cja 'natjo c'ua go ziji o xëdyi c'o.

¹³ Xo 'ñetjo c'o 'ñaja cjuarma c'o menzumü a Israel c'o mi cãrã a Antioquía, zö xo mi pãrãji ma jo c'ü 'natjo c'ua mi siji o xëdyi c'o 'ñaja cjuarma, pero xo tsjaji c'ua ja va tsja e Pedro go xögüji. Y 'ma o nu'u ga cjanu e Bernabé, xo xögü c'ü.

14 Nguec'ua ró unnc'ö ngüenda c'ü dya ma jo c'ü mi xõgüji. Na ngueje c'o jña c'o mama ja ga sal-vazüji, dya mama c'ü rá xõgüji a cjanu. Nguec'ua rvá huënc'h'i e Pedro nu ja mi cārāji texeji, ró xipji a cjava: “Nu'tsc'e in cjague c'ü t'opjü c'o ín leygöji c'ü dya rá cjaji nutscöji rí menzumüji a Israel; in sigueji o xëdyi yo dya menzumü a Israel. Dya s'o c'ü in cjague dya a cjanu, na jo c'ü. Nguec'ua, ¿jenga i xõgue cja yo cjuarma yo dya menzumü a Israel? Ra nguijñiji c'ü ni jyodü ra tsjaji c'ua ja nzi ga tsja yo ín menzumügöji, xo ra jyodü ra cumpleji texe c'o ín leygöji. Pero dya ni jyodü.”

La gente de Israel, igual que todos, se salva por fe

15 Xo ró xipji a cjava e Pedro: “Yo dya menzumü a Israel, dya tjëji c'o o ley Mizhocjimi; nguec'ua nutscöji rí menzumüji a Israel mi xicöji cja'a na s'o c'o. Nutscövi, ixtí menzumügövi a Israel.

16 Pero ró unnc'övi ngüenda zö ra jyodü 'na nte ra dyätä texe c'o ley, pero xe ri tütjo o nzhubü a jmi Mizhocjimi. Xo ró unnc'övi ngüenda nguextjo 'ma ra tsja 'na nte ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, nu'ma, ra mama Mizhocjimi c'ü dya cja ri tū o nzhubü 'ma c'ü. Nguec'ua xo 'ñezgövi xo ró ench'e ín mün'c'övi e Jesucristo ngue c'ua dya cja xe rá tuns'üvi ín nzhunc'övi. Na ngueje je t'opjü a cjava o jña Mizhocjimi: ‘Zö cjó c'o ra tsja ra dyätä texe c'o ley, pero xe ri tütjo o nzhubü a jmi Mizhocjimi c'e nte c'ü', eñe.”

17 Xe ró xicö e Pedro: “Nutscövi ró negövi c'ü dya cja xe ra bübüzüvi c'o na s'o. Nguec'ua rvá ench'e ín mün'c'övi e Cristo. Nguec'ua sö rá jyëtsitsjëvi dya

yo dya menzumü a Israel yo xiji na s'o. Na ngueje c'ua ja nzi ga cja anguezeji, dya tjëji c'o ín leygöji, je xo ga cjazgövi dya nu, dya cja mandazüvi c'o ley. 'Ma ró jëzgövi c'o ley ngue c'ua ro ench'e ín mün'c'övi e Cristo, ¿cjo ix ma s'o ga cjanu? Iyö.

¹⁸ Rí xi'tsc'ö na cjuana cjó ngue c'ü cja na s'o. 'Ma cjó c'o ya 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, 'ma ra nzhogü na yeje ra jyodü ra cumple c'o ley, nu'ma, ngue 'ma ix na cjuana tuns'ü o nzhübü c'ü.

¹⁹ Nuzgö ró unnc'ö ngüenda c'ü dya sö ro cumplegö texe c'o ley. C'ua ja nzi ga cja 'na mbëpji c'ü ya ndü'ü, dya cja manda c'ü nu lamu, je xo ga cjazgö dya nu, dya cja mandazü c'o ley. Nguec'ua nza cjazgö c'ü ya ró tügö. Pero a jmi Mizhocjimi rí büntcjö dya, y nguextjo angueze rí ätcö c'ü.

²⁰ 'Ma o ndü e Cristo cja ngronsi, xo ró tügö nu. Nguec'ua dya cja nza cjazgö 'ma ot'ü. Zö xe bübüzü ín cuerpogö, pero bübü dya a mbo cja ín mün'c'ö e Cristo c'ü ngue o T'i Mizhocjimi. Nguec'ua nudya, rí ench'e ín mü'bü c'ü recibidozü dya Mizhocjimi, na ngueje o s'iyazügö e Cristo o ne o pätcä va ndü c'ü.

²¹ Bübü c'o cjäpü dya ni muvi c'ü vi s'iyazüji Mizhocjimi va ndäjä c'ü o T'i o ë ndü; mamaji ni jyodü rá cumplegöji c'o ley, ngue c'ua rrä jozüji a jmi Mizhocjimi. Pero nutscö, dya rí mangö a cjanu. Na ngue 'ma rva cjanu, ¿pje ro dyeje 'ma c'ü vi ë ndü e Cristo?', ró embe e Pedro.

3

La ley o la fe

¹ Nu'tsc'ëji cjuarma in cārāji a Galacia, ró xi'tsc'öji na jo'o ja va ndü e Cristo cja ngronsi por

nutscöji. Pero nudya in ne rí dyäräji 'na jña c'ü dya cjuana. ¿Jenga i jyëzgueji o dyon'c'ejí? Dya in cjijñiji na jo 'na pjeñe.

² Bübü c'ü rí negö rá önnc'üji. Mizhocjimi o dya'c'üji o Espíritu o ã bübü cja in mü'büji. ¿Cjo i tsjaji texe c'ü t'opjü c'o ley nguec'ua va dya'c'üji c'ü? Jiyö. O dya'c'üji c'ü, na ngueje 'ma i dyäräji ja ga cja e Cristo, i 'ñench'e in mün'c'ejí c'ü.

³ 'Ma i 'ñench'e in mün'c'ejí e Jesucristo, o tsja Mizhocjimi o ndäjä o Espíritu ra dya'c'ejí poder rí tsjaji na jo. Maco in jodü rí tsjatsjëji c'o na jo rguí cumpleji c'o ley. Dya jo c'e pjeñe c'ü in cjijñiji.

⁴ 'Ma i pjürü i 'ñejmeji o jña e Cristo, i sufregueji na puncjü. Pero 'ma rí jyëzgueji dya c'e jña, dya ni muvi dya 'ma c'ü i sufreji. Xa'ma dya rí jyëzgueji c'ü.

⁵ O Espíritu Mizhocjimi da'c'ejí o poder. A cjanu Mizhocjimi da'c'üji in cjaji c'o na nojo c'o nunca mi janda yo nte. ¿Cjo in ätqueji texe c'o ley nguec'ua ga dya'c'ejí Mizhocjimi o poder? Iyö. Da'c'ejí a cjanu o poder, na ngueje 'ma in äräji ja ga cja e Cristo, in creoji.

⁶ Je xo va cjatjonu e Abraham mi jinguã, o 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi, o creo c'ü ro tsja c'ua ja nzi va xipji. Nguec'ua va mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tû o nzhubü e Abraham.

⁷ Nguec'ua ixtí unnc'ejí ngüenda, c'o je ga cjanu ga 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi, je ngueje c'o na cjuana mboxbëche cja e Abraham c'o, na ngueje ench'e o mü'büji Mizhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham.

⁸ Mizhocjimi xo xipji a cjava e Abraham: “Na ngue i creo c'ü ró xi'ts'i, ró intsjimits'ü. Je xo rga

cjanu yo cãrã texe cja ne xoñijõmü, xo rá intsjimigö yo”, eñe. Nguec'ua t'opjü dya cja o jña Mizhocjimi. O mama a cjanu Mizhocjimi, na ngue ya ixmi pãrã c'ü xo 'ñetjo c'o dya menzumü a Israel xo ro 'ñench'e o mü'büji angueze. Y 'ma ro 'ñenche o mü'büji, dya cja ri tûji o nzhubüji 'ma.

⁹ Nguec'ua c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Cristo, ngue c'o ra intsjimi dya Mizhocjimi, ra mama c'ü dya cja ri tûji o nzhubüji, c'ua ja nzi va mama c'ü dya cja mi tû e Abraham o nzhubü, na ngue xo 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi.

¹⁰ Cãrã c'o cjiñi c'ü dya cja ri tû o nzhubüji nu 'ma ra cumpleji texe c'o o ley Mizhocjimi. Pero dya cjó sô ra cumple texe c'o o ley Mizhocjimi. Nguec'ua c'o cjiñi a cjanu, ra tsjapü Mizhocjimi ra ma sufreji. Na ngue je t'opjü a cjava o jña Mizhocjimi: “Ma cjó c'o dya ra cumple texe c'ü t'opjü cja o ley Mizhocjimi, ra ma sufre 'ma c'o”, eñe.

¹¹ C'o jodü ra cumple texe c'o ley ngue c'ua ra jogüji a jmi Mizhocjimi, rí pãrãgöji c'ü xe tütjoji o nzhubüji a jmi Mizhocjimi. Na ngueje je xo t'opjü a cjava o jña Mizhocjimi: “C'ü ra 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi, ngue c'ü ra mama Mizhocjimi c'ü dya cja ri tû o nzhubü c'ü, y ra ch'unü c'ü rguí bübütjo c'ü”, eñe.

¹² Pero c'o ley, nan'ño ga mamaji. Je t'opü ga cjava c'o ley: “Na nte, 'ma dya ra cumple texe c'o ley, dya ra ch'unü c'ü rguí bübütjo”, eñe c'o ley.

¹³ Nguec'ua ixi jñetse cja c'e ley c'ü ro tsjacüji Mizhocjimi ro ma sufreji, na ngueje dya sô ro cumpleji texe c'o mama cja c'e ley. Pero Mizhocjimi o tsjapü o sufre e Cristo c'ü ro ma

sufregöji, ngue c'ua dya cja xe ni jyodü rá ma tûji. C'ü rguí unnc'ejí ngüenda c'ü ngue Mizhocjimi o tsjapü o sufre e Cristo, ngue c'e jña c'ü je t'opjü ga cjava: “Mizhocjimi je ngue c'ü cjapü ra sufre 'ma cjó c'o ra sufre rgá ndü cja ngronsi”, eñe o jña Mizhocjimi.

¹⁴ O pätcägöji va ndü e Cristo. Nguec'ua nu'tsc'ejí zö dya in menzumüji a Israel, pero xo 'ñetsc'ejí ra intsjimits'üji dya Mizhocjimi c'ua ja nzi va xipji e Abraham, ra perdonaots'üji. Y ra dya c'üji o Espíritu; 'ñetscöjme xo ra dyacüjme. Na ngue rí ench'e ín mü'büji e Jesucristo.

La ley y la promesa

¹⁵ Tsijjñiji cjuarma, ja rgá cjaji va cja ne xoñijö mü. 'Naja nte 'ma ya rguí mbäbä 'naja xiscömü, y 'ma ya rguí cuatüji sello c'e xiscömü c'ü, dya cjó ra sö ra ts'a's'ü ni cjó pje xe ra jñu's'ü c'ü.

¹⁶ Ma mü o mama Mizhocjimi c'ü ro intsjimi c'o nte, dya nädäji c'o o mboxbëche e Abraham. Na ngue 'ma rva cjanu, rvá puncjü o mboxbëche c'o ro jnädä 'ma. Pero 'natjo c'ü o mboxbëche e Abraham c'ü o jnädä, c'ü ngueje e Cristo. Na ngue je ga cjava va mama Mizhocjimi va xipji e Abraham: “Na ngue c'ü ra tsja c'ü in mboxbëchegue, rá intsjimigö c'o nte c'o ri cãrã texe cja ne xoñijö mü”, eñe.

¹⁷ Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Mizhocjimi o mama c'ü ro intsjimi c'o nte c'o ri cãrã texe cja ne xoñijö mü. C'ü vi mama a cjanu Mizhocjimi, chjëntjui c'ü ro mbäbävi 'na xiscömü e Abraham, cja rrü cuatütsjé sello. Xe go mezhetjo c'ua cuatrociento treinta cjë'ë, cja ch'unü 'ma c'o o ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. Nguec'ua zö

bübü c'o ley, pero ya zädä c'e jña c'ü ot'ü vi mama Mizhocjimi va xipji e Abraham. Na ngueje na cjuana ya intsjimizüji dya Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama.

¹⁸ C'ü rguí cumple 'na nte o ley Mizhocjimi, dya ngue c'ü rguí perdonao Mizhocjimi c'e nte. Na ngue 'ma dya be mi ch'unü c'o ley, o mama Mizhocjimi 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü, ra perdonao Mizhocjimi c'ua ja nzi va perdonao e Abraham.

¹⁹ ¿Cjo dya ni muvi 'ma c'o o ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés? Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Zö ya vi mama Mizhocjimi c'ü ro intsjimizüji, pero xo dyacüjme c'o ley nutscöjme rí menzumüjme a Israel, ngue c'ua ro unnc'öji ngüenda rí texeji c'ü rí tügöji ín nzhunc'öji, dya rí ätcöji Mizhocjimi. O dyacüjme c'o ley hasta 'ma cja ro ëjë c'ü o mboxbëche e Abraham c'ü ngue e Jesucristo. Nuc'ü, ngueje c'ü vi mama Mizhocjimi ro intsjimizüji ja c'o nzi va xipji e Abraham. C'o ley, ngue Mizhocjimi o manda c'o o anxe o 'ñe unü c'o ín mboxpalejme c'o. O unüji a dyë e Moisés.

²⁰ 'Ma o unüji c'o ley, dya je ngue anguezeji o unüji; je ngueje a dyë e Moisés c'ü o unüji c'o. Pero 'ma o mama Mizhocjimi c'ü ro intsjimi c'o nte c'o ri cãrã texe cja ne xoñijömmü, nguetsjë Mizhocjimi o zopjütsjë e Abraham.

El propósito de la ley

²¹ ¿Pje rá mangöji 'ma? Maco Mizhocjimi o xipji e Abraham c'ü ro intsjimi yo nte yo cãrã texe cja ne xoñijömmü, ¿cjo dya ni muvi 'ma c'o ley? Iyö, na jo c'o ley. Pero c'o ley, dya sö ra dyacüji c'ü rga bübütjoji, dya sö ra dyacüji poder. 'Ma jiyö, ro sö

ro cumplegöji 'ma c'o ley, ngue c'ua dya ro tũji ín nzhunc'öji.

²² Pero dya je ga cjanu. Na ngueje je t'opjü cja o jña Mizhocjimi c'ü rí tũgöji ín nzhunc'öji rí texeji; dya cjó búbü c'ü ri ätä texe c'o ley. Nguec'ua nudya, 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, ra intsjimi Mizhocjimi c'ua ja nzi va xipji e Abraham, ra perdonaoji.

²³ Nutscöjme rí menzumüjme a Israel, 'ma dya be rmí ench'e ín mü'büjme e Jesucristo, mi mandazüjme c'o ley, pero dya sö ro c jagöjme c'o mi mandazüjme c'o. Mi mandazüjme a cjanu, ngue c'ua 'ma ro êjê e Jesucristo, ro ench'e ín mün'c'öjme angueze.

²⁴ Tsjijñiji ja ga cja c'o pë's'i o bëpji ra mbörü o t'i. Pjörüji hasta 'ma cja ra ndümbeñe c'o t'i. Je xo ga cjatjonu c'o ley, mi pjöcüjme ngue c'ua 'ma ro êjê e Cristo, ro ench'e ín mün'c'öjme 'ma c'ü, ngue c'ua ro mama 'ma Mizhocjimi c'ü dya cja ri tũgöjme ín nzhunc'öjme.

²⁵ Nguec'ua nudya ya zädä c'ü rí ench'e ín mü'büjme e Jesucristo, nguec'ua dya cja mandazüjme dya c'o ley.

²⁶ Zö ri menzumügueji a Israel o jiyö, pero ya o t'itsc'ejí dya Mizhocjimi, na ngueje ín ench'e in mün'c'ejí dya e Jesucristo.

²⁷ Ya í jigueji, ín 'natjoji co e Jesucristo. C'ua ja ga cja angueze, xo rga cjatsc'ejí dya nu.

²⁸ A jmi Mizhocjimi, dya ra tsja zö ri menzumü a Israel 'naja nte, o jiyö. Dya ra tsja, zö ri esclavo o zö ri libre. Dya ra tsja, zö ri bëzo o zö ri ndixü. Nde 'na ma cjatsc'ejí dya, na ngueje búbü dya e Jesucristo cja in mün'c'ejí ín texeji.

29 Ngue o ntetsc'ejí dya e Cristo. Nguec'ua zö dya in menzumüji e Abraham, pero o mboxbëchets'üji dya c'ü, na ngueje in ench'e in mün'c'ejí dya Mizhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham. Nguec'ua xo 'ñetsc'ejí ra dya'c'ejí Mizhocjimi c'ü vi xipji ro unü angueze.

4

1 'Ma ra ndü 'na bëzo, ra zopcü c'ü nu t'i'i texe c'o pë's'i. Nuc'ua c'ü nu t'i, zö ri mentsjaja texe c'o o s'opcü, pero 'ma dya be ri tjümbeñe, chjëntjui c'ü ri mbëpjítjo c'ü.

2 Na ngueje bübü c'o pjörü c'e t'i c'ü, 'ñe c'o vi s'opcü. Nguec'ua c'e t'i ni jyodü ra dyätä anguezeji hasta 'ma cja ra zädä c'e pa c'ü o mbä's'ä c'ü ndü nu tata, cja ra tsjapü o cjaja 'ma c'o.

3 C'ua ja nzi ga cja c'e t'i, je xo ma czazgöji nu. 'Ma dya be mi ngue na cjuana o t'izgöji Mizhocjimi, mi nza czajtjogöji mbëpji na ngue mi mandazügöji c'o ley, 'ñe yo tjürü yo cjaji va cja ne xoñijö mü.

4 Pero 'ma mü o zädä c'o pa c'o vi juajnü Mizhocjimi, o ndäjä c'ua c'ü nu T'i c'ü ngue e Jesucristo o ë o 'ñe jmus'ü cja 'naja ndixü, o jmus'ü nza czazgöji. O ë o 'ñe cumple c'o ley c'o mi mandazüjme nutscöjme rí menzumüjme a Israel.

5 O ëjē para o 'ñe ndü va 'ñevgueji libre. Nguec'ua nutscöji, dya cja xe ra mandazüji dya c'o ley 'ñe yo tjürü, ngue c'ua Mizhocjimi sö ra tsjacüji o t'izgöji dya c'ü.

6 Na ngueje o t'itsc'ejí dya Mizhocjimi, nguec'ua Mizhocjimi o dya'c'üji c'ü o Espíritu o ë bübü cja in mün'c'ejí dya. Nuc'ü, 'ñünnc'ejí in mün'c'ejí c'ü,

nguec'ua gui xipjiji Mizhocjimi: “Mi Tatats'üjme”, in embeji c'ü.

⁷ Nguec'ua, dya cja in mbëpjitjoji ne rí 'natsc'ejji; o t'itsc'ejji dya Mizhocjimi. Nguec'ua ga dya'c'ejji c'ü o mama mi jinguã va xipji e Abraham. Dacüji a cjanu na ngueje c'ü vi 'ñe ndũ e Cristo.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸ 'Ma dya be mi pãrãgueji Mizhocjimi, mi nza cjatjotsc'ejji mbëpji, na ngueje me mi sũgueji yo ts'ita, mi cjaji c'o o mandamientoji. Maco dya Mizhocjimi yo.

⁹ Pero nudya, ya in pãrãgueji dya Mizhocjimi. C'ü xenda na jo, ngue c'ü ya mbã'c'ãji Mizhocjimi ya tsja'c'ejji o t'itsc'ejji dya c'ü. Nguec'ua, ¿jenga in ne rí nzhogü rí dyätqueji c'o ley 'ñe yo tjürü c'o mi mandats'üji? Maco dya sö ra 'ñempc'ejji libre cja c'o na s'o, ni pje ra mböxc'üji c'o.

¹⁰ In sũpüji yo pa, 'ñe yo zana, 'ñe yo cjë'ë, cja na 'ñe yo mbaxua.

¹¹ Nguec'ua me rí cjiñi cja ín mü'bügö cjo na cjuana i 'ñench'e in mün'c'ejji e Jesucristo. 'Ma jiyö, ¿pje dyeje c'ü rvá pëpcjö na puncjü a ndetsc'ejji?

¹² Nu'tsc'ejji, dya mi mandats'üji c'o ley, na ngueje dya mi tjëgueji c'o. Nutscöjme rí tjëgöjme, pero nutscö ró ench'e ín mün'c'ö e Jesucristo, guec'ua dya cja mandazü c'o. In ne rí cumpleji c'o ley. Pero rí xi'tsc'öji co texe ín mü'bü cjuarma, rí tsjaji c'ua ja nzi rgá cjagö dya, dya rí jyëzgueji ra mandats'üji c'o ley. C'ü rvá xi'tsc'öji a cjanu, dya ngue c'ü pje vi tsjacüji, iyö.

¹³ Na ngue rí mbeñegö c'ü na jo vi recibidozüji 'ma. Mi sö'dyëgö 'ma, guec'ua rvá 'ñe mimigö

cja in jñiñiji. Nguец'ua ró xi'tsc'öji ja rgá sö ra salvatsc'ejje e Cristo.

14 Nu c'e ngueme, zö mi xichats'üji pero dya i tsjapqueji c'ü dya rví muvi c'o jña c'o mi xi'tsc'öji 'ma. Dya xo i xitscöji: “Dya rí ne rá äräjme”, ri 'ñenzgöji. C'ü i tsjaji, i recibidozüji nza cja 'ma ri nguezgö 'naja c'o o anxe Mizhocjimi. I recibidozüji nza cja 'ma ri nguezgö e Cristo Jesús.

15 ¿Jenga dya cja in ne rí dyätcäji? Maco mi mäcjeji 'ma ró zo'c'öji 'ma ot'ü. Me mi ne ri pjöxcöji hasta mi cijñiji quisiera ro sö ri dyacü in chögueji.

16 Pero nudya, pe rí xitsigöji ya rí nuc'öji na ü dya, na ngueje c'ü rvá xi'tsc'öji c'ü na cjuana.

17 Nu c'o xöpüte c'o xi'tsc'ejje rí circuncidaogueji, me ne ra xi'tsc'ejje jña c'o rguí mägueji, pero dya jo c'ü xi'tsc'ejje c'o. Na ngueje ne ra tsja'c'ejje rí xögueji co nuzgö, cja rrĩ cheñeji co nu c'o.

18 'Ma cjó c'o ne ra xi'tsc'ejje jña c'o rguí mägueji, na jo c'ü, zö ri bünc'ö co nu'tsc'ejje zö jiyö. Pero ni jyodü ra xi'tsc'ejje jña c'o na cjuana. 'Ma jiyö, dya jo 'ma.

19 Nu'tsc'ejje ín ch'itsc'öji, c'ua ja nzi ga cja 'na ndixü c'ü ya ra zö'dyë sö'ö c'ua ja na ü'ü, je xo ma cjazgö nu; me mi sentio ín mü'bü por nu'tsc'ejje hasta 'ma i creoji. Nudya, me sentio na yeje ín mü'bü. Na ngueje rí pëtsa c'ü rí jyëzgueji c'e pjeñe c'ü in cijñiji dya, ngue c'ua ra 'ñetse na jo c'ü na cjuana i 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.

20 Me cja ín mü'bü ro bünc'ö co nu'tsc'ejje, ngue c'ua xenda ro pãrãgö ja rva zo'c'öji. Na ngueje dya rí pãrãgö jenga in ne rí creoji c'o xöpüte c'o va 'ñe on'c'ejje.

El ejemplo de Agar y Sara

²¹ C'o netsc'ejí ra mandats'üji c'o ley, xitsixãji, ¿cjo dya in unüji na jo ngüenda pje pjëzhi c'ü mama c'o ley?

²² C'o ley, je t'opjü nu, c'ü mi 'ñeje yeje t'i e Abraham. C'ü 'naja, vi mus'ü 'na ndixü c'ü mi mbëpíte. C'ü 'naja, vi mus'ü 'na ndixü c'ü dya cjo mi ngue o mbëpíte c'ü, c'ü mi nguetsjë c'ü nu su e Abraham.

²³ Nu c'ü o t'i c'e mbëpíte, o jmus'ü c'ua ja va netsjë e Abraham. Pero c'ü o t'i c'e ndixü c'ü dya mi mbëpíte, o jmus'ü c'ü, na ngueje Mizhocjimi ya vi xipji e Abraham ro jmus'ü.

²⁴ C'o ndixü c'o, rá jyëtscö c'o ye jña c'ua ja va zocüji Mizhocjimi. C'e mbëpíte c'ü mi chjü'ü e Agar, ngueje c'ü rá jyëtscö c'o ley c'ü, c'o o unü Mizhocjimi c'o ín mboxatitajme cja c'e t'eje a Sinaí. Na ngueje c'o me jodü ra cumple c'o ley c'o, nza cjatjo mbëpji, dya libre c'o. Na ngueje me sÿpüji c'o ley.

²⁵ E Agar, xo rá jyëtscö c'e t'eje a Sinaí c'ü je bübü a Arabia. Xo rá jyëtscö c'e jñiñi a Jerusalén yo pa dya. Na ngueje c'o ín menzumüjme a Jerusalén chjëntjui nza cja mbëpji c'o, na ngueje me jodü ra cumpleji c'o ley.

²⁶ Nu c'e ndixü c'ü mi libre c'ü dya mi mbëpíte, rá jyëtscö c'e Jerusalén a jens'e c'ü. Nutscöji je rí menzumüji nu, nguec'ua dya cja nza cjazgöji mbëpji, ya rí libregöji dya.

²⁷ Ra sö rí unnc'ejí ngüenda a cjanu, na ngueje ya t'opjü a cjava:

Mäjague, nu'tsc'e dya i ndunte, ni xo ri muxt'i.

Mapcje na zēzhi rgui mǎcje, nu'tsc'e dya i sō c'ua na ü'ü rvi muxt'i.

Na ngueje zō dya in muxt'igue, pero xenda rrã puncjü c'o in ch'igue, que na ngueje c'o o t'i c'e ndixü c'ü mbēpite c'ü o musp'ü t'i c'ü nin xīrague, eñe.

²⁸ C'ü o t'i c'e ndixü c'ü mi libre, mi ngue e Isaac. O jmus'ü c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. Je xo ga cjatjonu, cjuarma, o t'izgöji Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama.

²⁹ C'o pa c'o, mi nuji na ü c'e t'i c'ü vi mama Mizhocjimi ro jmus'ü; mi cja c'e t'i c'ü vi jmus'ü na ngue c'ü mi netsjē a cjanu c'ü nu tata. Je xo ga cjatjo dya nu, c'o me jodü ra cumple c'o ley, nugüji na ü c'o, nutscöji rí ätäji e Jesucristo.

³⁰ Pero dyärä'maji c'ü t'opjü cja o jña Mizhocjimi: “Chäjnä ne ndixü nu mbēpite rí xipji ra mēvi nu t'i. Na ngueje nu o t'i ne ndixü nu, dya pje ra ch'unü ni pje xo ra s'opcü nu. Nguextjo nujnu t'i ne ndixü nu dya mbēpite, nu ra s'opcü texe”, eñe cja o jña Mizhocjimi.

³¹ Nguец'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, dya cja mandazüji c'o ley, dya cja nza cjazgöji c'ü o t'i c'e ndixü c'ü mi mbēpite. O 'ñevguegöji libre e Cristo; ngueц'ua nza cjazgöji dya c'ü o t'i c'e ndixü c'ü dya mi mbēpite.

5

Sigan firmes en la libertad

¹ E Cristo o 'ñevgueji libre ngue c'ua dya cja ra mandazüji nza cja o mbēpji. Nguец'ua dya rí tsjapüji ngüenda c'o 'ñaja xöpüte, dya rí jyēzgueji ra mandatsc'eji c'o ley.

² C'o xöpüte neji ra circuncidaots'üji. Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji nutscö e Pablo rí apóstolegö. Dya rí jyéziji ra circuncidaots'üji. Na ngueje, dya ngue c'ü rguí salvagueji; nguextjo e Cristo ra salvats'üji.

³ Xo rá yepe rá xi'tsc'öji 'naja jña. Texe c'o cja ra circuncidaoji, xo ni jyodü ra tsjaji texe c'o 'ñaja jña c'ua ja nzi ga mama c'o o ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. 'Ma jiyö, dya ra salva 'ma c'o.

⁴ Bübütsc'ejí c'o ne ra cumple c'o ley, na ngueje cijñiji 'ma ra tsjaji a cjanu, dya cja ri tū o nzhubüji. Pero rí xi'tsc'öji, 'ma cijñiji a cjanu, dya ench'e o mü'büji 'ma e Cristo, ya xögüji co angueze. Y ya o jyéziji Mizhocjimi, maco o s'iyazüji va ndäjä e Cristo.

⁵ Nutscöji ró ench'e ín mü'bügöji e Jesucristo, bübü ín mün'c'öji dya o Espíritu Mizhocjimi. Nguec'ua rí pârâgöji 'ma rá sâtc'öji cja jmi Mizhocjimi, ra xitsiji c'ü dya rí tügöji ín nzhunc'öji.

⁶ 'Ma cjó c'o bübü o mü'bü e Cristo Jesús, dya ra tsja zö ya vi circuncidaoji o jiyö. Na ngueje 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, ra sö ra s'iya yo nu minteji 'ma. Ngue c'ü ni muvi c'ü.

⁷ Nu'tsc'ejí mi nzhodügueji na jo cja o 'ñiji e Cristo. ¿Jenga i jyézugueji o dyon'c'ejí, nguec'ua dya cja in ne rí dyâtqueji dya c'o jña c'o na cjuana?

⁸ C'ü o 'ñünc'ejí in mü'büji ngue c'ua vi jyézugueji c'o jña c'o na cjuana, dya ngue Mizhocjimi. C'ü o tsja Mizhocjimi, o 'ñünc'ü in mün'c'ejí 'ma ot'ü, ngue c'ua vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.

⁹ Nguec'ua rí pjötpügueji ngüenda c'o jña c'o ni dyon'c'ejí, na ngueje chjëntjui nza cja o ixcjüjnü. In pârâgueji co ts'inguiléjé c'ü rrã ixi, ra s'odü texe o cjüjnü.

10 Bübüzügöji dya c'ín Jmugöji, nguec'ua rí juntc'ö ín mü'bü c'ü xo rí tsjijñiji c'e pjeñe c'ü rí cjiñigö, c'ü dya nan'ño rguí tsjijñiji. Pero nu c'ü cja'c'ejí rí yembeñeji, ra nduns'ü o nzhubü c'ü, zö cjó ri ngueje y zö pje ri pjëzhi.

11 Rí xipjigö yo nte c'ü o pätcäji va ndü e Cristo cja ngronsi. Nguec'ua ga nugüji na ü. 'Ma ro jü'sc'ö xe 'na jña c'ü xe ro xicöji c'ü ni jyodü ra circuncidaoji, jo ri ñu'maji cjuarma, dya cja ro nugü na ü 'ma c'o.

12 Ya ponch'ü in mün'c'ejí na ngueje c'o xöpüte c'o va 'ñe xi'tsc'ejí c'ü ni jyodü ra circuncidaots'üji ra dyocüts'üji in cuerpoji. Maco c'o xöpüte cja püji ni muvi c'ü ni dyopcüji o cuerpo 'na nte, ¿jenga dya ne c'o xöpüte ixta cji'p'itsjëji?

13 Nu'tsc'ejí o 'ñünc'ü in mü'büji Mizhocjimi i ñench'e in mün'c'ejí e Cristo, ngue c'ua rí libregueji, dya cja xe ra mandats'üji c'o ley. Pero dya rí tsjijñiji: “Rí libregöji dya, nguec'ua sö rá cjaji dya texe c'ua ja nzi rgá netsjögöji”, rí 'ñeñeji. Iyö. Nu c'ü rí tsjaji, rí pötqui s'iyaji y rí pötqui pjösteji.

14 Mama a cjava o jña Mizhocjimi: “S'iyagueji yo nin minteji c'ua ja nzi gui s'iyatsjëji”, eñe. Nu 'ma rí s'iyaji a cjanu yo nin minteji, nu'ma, ya i cumpleji 'ma c'ü mama c'o ley.

15 Pjöt püji na jo ngüenda. Na ngue 'ma in pötqui ñuji na ü, 'ñe 'ma in pötqui chüji, 'na rí chjorütsjëji 'ma.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

16 Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Nu 'ma rí dyätäji o Espíritu Mizhocjimi, dya in cjagueji 'ma c'ua ja nzi gui ñetsjëji c'o na s'o.

17 C'o va êjë ín pjeñetsjëji rá cjaji, dya ne օ Espíritu Mizhocjimi c'o. Y c'ü ne օ Espíritu Mizhocjimi c'ü rá cjagöji, dya rí netsjögöji c'o. Nguec'ua bübü 'ma rí yembeñeji c'o rí cjaji.

18 Pero 'ma rí dyätqueji օ Espíritu Mizhocjimi, dya cja xe ra mandats'üji 'ma c'o ley.

19 Ixi jñetsetjo 'na nte, 'ma cja'a c'ua ja ga netsjë c'o na s'o. C'o nte c'o cja c'ua ja ga netsjë, cãrã c'o 'ñeje ndixü c'o dya ngue nu su'u. Y cãrã ndixü c'o 'ñeje bëzo c'o dya ngue nu xïra. Xo cãrã c'o pje nde cja ga cjanu c'o na s'o, cjaji c'o va êjë օ pjeñetsjëji, dya c'a's'üji.

20 Yo nte c'o cja c'ua ja ga netsjë c'o na s'o, cãrã c'o ma't'ü yo ts'ita. Xo cãrã c'o cëro. Cãrã c'o nu'u na ü yo nu minteji. Cãrã c'o jonbü chü yo nu minteji. Cãrã c'o nepe c'ü pë's'i yo nu minteji. Cãrã c'o me ts'i ni üdü. Cãrã c'o me jodü nguextjo c'o netsjë. Cãrã c'o me xöcü yo nte, y me üji c'o dya ngue օ dyotsjëji.

21 Yo nte c'o cja c'ua ja nzi ga netsjëji c'o na s'o, cãrã c'o me jodü ja rgá tsjapüji օ cjajaji c'o pë's'i yo nu minteji. Cãrã c'o pö't'unte. Cãrã c'o t'ĩ. Cãrã c'o me cja c'o na s'o cja mbaxua. Y pje c'o xe nde cjaji. Ya ró xi'tsc'öji 'ma ot'ü, y nudya rí yepe rí xi'tsc'öji, c'o cja ga cjanu, dya ra sö ra zät'äji a jmi Mizhocjimi ja manda.

22 Pero 'ma rá ätcöji օ Espíritu Mizhocjimi, ra 'ñünngüji 'ma ín mün'c'öji ngue c'ua rá s'iyaji yo nín minteji, y rá mápäji Mizhocjimi, y rá mimiji na jo, dya pje rá mbeñeji. Y 'ma rá ätcöji c'ü, rá pësp'iji paciencia zö cjó pje ra tsjacüji, dya pje rá nzhopcüji c'o na s'o. Y rá cjagöji rrã jontezgöji rá pjös'üji yo

nín minteji. Y 'ma pje c'o rá mamaji c'ü rá cjaji, rá cumpleji c'ua ja rvá mangöji.

23 Xo 'ñeje 'ma rá ätcöji o Espíritu Mizhocjimi, rá ätäji Mizhocjimi, dya rá cjapcöji rrã nozgöji. Y rá pjörütsjëji ngue c'ua dya rá cjatsjëji c'ü rá cjiññitsjëji. 'Ma rá cjagöji a cjanu texe yo na jo, dya bübü ne rí 'naja ley c'ü ri mama na s'o rí cjagöji 'ma.

24 'Ma o ndü e Cristo cja ngronsi, xo ró tügöji nutscöji ya rí ench'e ín mü'büji. Nguец'ua rí jëziji c'o na s'o c'o netsjë ín mü'büji.

25 Je ngue por o Espíritu c'ü ni bübü Mizhocjimi cja ín mü'büji dya. Nguец'ua angueze rá ätcöji dya.

26 Dya rá jodüji c'ü ra mama yo nte c'ü me na jozgöji. Dya cjó rá xipjiji: “Xenda na jozgö que na ngue'tsc'e”, rá embeji. Iyö. Dya xo rá pötca mbidiaji.

6

Ayúdense unos a otros

1 Mi cjuarmatsc'öji, bübü 'ma ra tsja na s'o 'na cjuarma. 'Ma ga cjanu, nu'tsc'ëji ín ätqueji o Espíritu Mizhocjimi ngue'tsc'ëji rí zopjüji, ngue c'ua ra nzhogü o mü'bü ra jyëzi c'o na s'o c'ü. Pero jmanch'a rgui zopjüji, dya rí tsjapütsjëji rrã jotsc'ëji. Xo rí pjötpügüjeji ngüenda c'ü dya xo ra ndõ'c'ü in mün'c'ëji c'ü xo rgui tsjagueji c'o na s'o.

2 'Ma cja na s'o 'na cjuarma, chjëntjui c'ü ri tuns'ü 'na pöjö c'ü me na jyü. Nguец'ua rí pjösc'ëji 'ma c'ü. O zö pje ri pjëzhi c'ü ni jyodü 'na cjuarma, rí pjösc'ëji c'ü. 'Ma rí tsjagueji a cjanu, ya i tsjagueji c'ü o xitsiji e Cristo.

³ Nu 'ma cjó c'o cjiñitsjē c'ü me na jo c'ü cja'a, pero 'ma dya je ga cjanu ga tsja, nu'ma, dya cjuana 'ma c'ü cjiñi c'e nte.

⁴ Yo nin cjuarmatsjēji, dya ngueje yo rí jñandagueji c'ü cja yo, cja rrĩ mangueji: “Xenda na jozgö que na ngue ne cjuarma nu”, rí 'ñeñeji. Iyö. Je nguetsjē c'o in cjagueji rí ñuji cjo na jo c'o o jiyö. Y 'ma na jo c'o in cjagueji, je ngue c'o rguí mägueji 'ma c'o.

⁵ Nzi 'nazgöji rá nzhötüji ngüenda Mizhocjimi c'ua ja nzi rvá minc'öji; dya ngueje c'ua ja va mimi c'ü 'naja mi cjuarmagöji.

⁶ C'o xötpü o jña Mizhocjimi ni jyodü ra mbös'üji c'o jizhi o jña Mizhocjimi, ra unüji c'o rguí jyodüji.

⁷ Pe in cjiñiji c'ü dya ra tsja, zö ja rgá mimi 'na nte. Pero rí xi'tsc'öji, dya cja rí tsjiñiji a cjanu, na ngueje dya cjuana. Na ngueje Mizhocjimi dya sö cjó ra tsjapü burla c'ü. Na ngue c'ua ja ga tsja 'na nte, je xo rgá cjanu rgá nzhopcüji c'ü. Chjëntjui nza cja 'na c'ü ra mbodü o ndëxü, ra ndagü o ndëxü. Pero 'ma ra mbodü o ndöbidi, bidi ra ndagü.

⁸ Nu c'o sido cja'a c'ua ja ga netsjē nguec'ua ga tsjaji c'o na s'o, dya ra bübüji co Mizhocjimi c'o, ra ndüji. Pero c'o sido ätä o Espíritu Mizhocjimi nguec'ua ga tsjaji c'o na jo, ra ch'unüji c'ü rguí bübüji Mizhocjimi, dya ra ndüji.

⁹ Nguec'ua ni jyodü, dya ra tögüzüji rga cjaji c'o na jo. Na ngueje 'ma dya rá jëziji, ra ngötcüji na jo 'ma Mizhocjimi 'ma ra zädä c'e pa 'ma ra tjün ngüenda.

¹⁰ Nguec'ua texe 'ma sö'ö, ni jyodü rá pjös'üji texe yo nín mintegöji. C'o xenda rá pjösc'öji ngue

yo mi cjuarmagöji yo ench'e ɔ mü'bü e Cristo.

Advertencias y saludos finales

¹¹ Jñant'maji dya yo letra yo na nojo yo rí opjütsjögö. Ngue yo rguí nguarü.

¹² C'o xöpüte neji c'ü ra mama yo ín menzumüjme: “Na jo c'o xöpüte, na ngueje xo cjaji ín chjürügöji”, ra ñeñeji. Nguец'ua ga xi'tsc'eji c'o xöpüte c'ü rí circuncidaogueji. Nu 'ma dya ro xi'ts'iji a cjanu, ro tsja yo nte ro nuji na ü 'ma c'o xöpüte. Na ngueje c'o xöpüte creoji c'ü o pätcägöji e Cristo va ndü cja ngronsi. Pero dya neji cjó ra nuji na ü.

¹³ Nu c'o xöpüte c'o xi'tsc'eji ra circuncidaots'üji, dya xo cumpleji c'o ley. Pero neji c'ü ra circuncidaots'üji ngue c'ua ra mä'c'äji ra mamaji: “Jñant'maji, ya circuncidaoji c'o cãrã a Galacia”, ra ñembeji c'o nu menzumüji.

¹⁴ Pero nutscö, dya cja rí ne rá cjacpö rguí muvi c'ü rguí circuncidaoji 'na nte o c'o pje ri pjëzhi. C'ü rá cjacpö rguí muvi, nguextjo c'ü o pätcäji e Jesucristo c'ín Jmugöji va ndü cja ngronsi. Na ngueje c'ü vi ndü cja ngronsi e Jesucristo, chjëntjui c'ü ró tügö. Nguец'ua dya cja mandazü yo na s'o yo bübü cja ne xoñijö mü. Y nguец'ua yo nte yo dya ejme Mizhocjimi, dya xo cjacü ngüenda yo.

¹⁵ Ma cjó c'o ra ñench'e ɔ mü'bü e Cristo, dya ni muvi c'ü ya vi circuncidaoji o jiyö. C'ü na cjuana ni muvi, ngue c'ü ya ngue ɔ t'i Mizhocjimi 'na nte, ngue c'ua nuevo ga nguijñi dya, y nuevo ga mimi.

¹⁶ Texe c'o ra ñench'e ɔ mü'bü e Jesucristo ngue c'ua ra mbös'üji nuevo rgá mimiji, Mizhocjimi ra juentse c'o, y ra unü c'ü rguí mäjä ɔ mü'büji, dya

pje ra mbeñeji. Na ngueje c'o ra tsja a cjanu, ngueje c'o ra tsjapü Mizhocjimi o nte c'ua ja nzi va tsja mi jinguã o tsjapü e Israel o nte.

¹⁷ Ndeze dya, ga ma a xo'ñi, dya rí negö cjó ra mama c'ü dya rí apóstolegö o ra tsjapü ni muvi c'ü ni dyopcüji o cuerpoji ga circuncidaoji yo nte. Na ngueje xo 'ñezgö xo bübü yo jñetse cja ín cuerpogö, pero ngueje c'ua ja rvá sufregö na ngue rí pëpi e Jesús.

¹⁸ Mi cjuarmats'ügöji, e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü bübü cja in mün'c'ejí ra mböxc'üji nuevo rgui minc'ejí. Je rga cjanu, amén.

**Nu o jña mizhocjimi nu mama ja ga cja e
Jesucristo
New Testament in Mazahua, Central
(MX:maz:Mazahua, Central)**

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazahua, Central

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazahua [maz], Mexico

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazahua, Central

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

2dd34152-63bb-5bf7-9ec4-df11c81ab2fc